

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

до Протоколу №129
від 28.08.2023 року

Р І Ш Е Н Н Я

**Про стан виконання Рекомендацій слухань у Комітеті на тему:
«Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти:
вимірювання та механізми подолання»**

Заслухавши інформацію заступника Голови Комітету з питань освіти, науки та інновацій Колебошина С.В., заступника Міністра освіти і науки України Сташківа А.Б., інших учасників засідання про стан виконання Рекомендацій слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему: «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання», Комітет відзначає таке.

11 травня 2023 року у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій відбулися слухання на тему: «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання», метою яких було актуалізувати питання формування цілісної державної політики щодо вимірювання освітніх втрат і освітніх розривів, які є наслідком пандемії COVID-19 та війни в Україні, а також механізмів їх подолання.

Результатом слухань стало визначення комплексу заходів, необхідних для розроблення системи вимірювання освітніх втрат і освітніх розривів, яка може бути застосована й після скасування воєнного стану в Україні, а також конкретних механізмів компенсації освітніх втрат і освітніх розривів. Зазначені заходи лягли в основу Рекомендацій слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему: «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (далі - Рекомендації слухань), які передбачають 17 пунктів, у тому числі 51 підпункт, для виконання.

У рамках підготовки засідання до Комітету надійшли інформаційно-аналітичні матеріали від Міністерства освіти і науки України, Міністерства фінансів України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства культури та інформаційної політики України, Українського центру оцінювання якості освіти, Державної служби якості освіти України,

Національної академії педагогічних наук України, Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», обласних та Київської міської державних (військових) адміністрацій.

Значна частина заходів, передбачених Рекомендаціями слухань, станом на 28 серпня 2023 року виконані або перебувають у процесі виконання, інші поки що не виконані, оскільки потребують більше часу, зусиль, фінансових ресурсів для їх реалізації.

Зокрема, виконані або перебувають у процесі виконання заходи, передбачені підпунктами 1.1., 3.1, 3.3, 3.4, 4.7, 4.8, 5.1, 6.2, 6.3, 8.1, 8.3, 8.4, 8.5, 8.6, 9.1, 9.2, 10.1, 11.2, 11.3, 12.1, 12.2, 12.3, 16.1, 16.2, 16.3, 16.4, 17.2, 17.5., 17.6, а також пунктами 7, 13, 14, 15.

До пп. 1.1.

Законопроект реєстр. № 9046 підготовлений до розгляду Верховною Радою України у другому читанні. 18 серпня 2023 року ухвалено висновок Комітету рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 3 частини першої статті 123 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо обов'язкових результатів навчання» (реєстр. № 9046 від 22.02.2023), поданий народним депутатом України Бабаком С.В. та іншими народними депутатами України, за результатами розгляду прийняти в другому читанні та в цілому.

До пп. 3.1.

Напрацьовано проект моделі державної підсумкової атестації (ДПА) на рівні 4 та 9 класів з необхідними й достатніми елементами зовнішнього незалежного оцінювання, які уможливають стандартизацію процедур і збирання інформації за всіма здобувачами освіти за підсумками проведення оцінювань. Відповідний проект було обговорено з представниками Міністерства освіти і науки України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Наразі триває узгодження позицій щодо запропонованого проекту моделі.

До пп. 3.3

З метою забезпечення реалізації частини восьмої статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання Робочою групою з розроблення Державного стандарту базової середньої освіти підготовлено пропозиції до загальних критеріїв та орієнтовних галузевих критеріїв оцінювання результатів навчання учнів. Пропозиції надані для пілотування закладам загальної середньої освіти, які є учасниками інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти».

До пп. 3.4.

Під час освітнього заходу «Національний EdCamp-ВОЛЯ», який відбувся 27-29 червня 2023 року, презентовано державно-громадський проект

«ПОВІР», назва якого розшифровується як «подолання освітніх втрат і розривів». Натепер оголошено конкурсний набір учителів для проведення консультацій для учнівства 5-11 класів з української мови, математики та англійської мови.

До пп. 4.7.

Подано пропозиції до Державного бюджету на 2024 рік щодо видання підручників і посібників для 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11 класів, навчальних посібників серії «Шкільна бібліотека» та посібників для закладів професійної (професійно-технічної освіти) у сумі 5 029 979, 5 тис. грн.

До пп. 4.8

Опрацьовано питання щодо розподілу навчальних годин для учнів, які перебувають на дистанційному навчанні за кордоном (у зв'язку з запровадженням надзвичайного стану в Україні). З метою оптимізації організації дистанційного навчання дітей Міністерством освіти і науки України *розроблено та затверджено типову освітню програму для дистанційного навчання учнів, які здобувають освіту в країнах тимчасового перебування*. Типова освітня програма для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України, затверджена наказом МОН від 18.08.2023 № 1014. Типова освітня програма є наскрізною і згідно з законодавством включає: типові навчальні плани для кожного рівня повної загальної середньої освіти; перелік модельних навчальних та навчальних програм; рекомендовані форми організації освітнього процесу; опис інструментарію оцінювання. Навчання за цією освітньою програмою здійснюватиметься в окремо визначених закладах загальної середньої освіти у створених класах/групах (класи дистанційного навчання) для організації вивчення предметів навчального плану українських освітніх програм, які не вивчаються у закордонних школах.

До пп. 5.1.

З метою забезпечення участі України в міжнародному дослідженні якості освіти PISA, зокрема фінансування участі в додаткових компонентах PISA-2025 (оцінювання з іноземної мови (англійської), Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО) провів консультації з представництвом ЮНІСЕФ в Україні як потенційним донором. Зараз тривають перемовини щодо прийнятного механізму оплати участі України в додатковому компоненті PISA-2025 між ЮНІСЕФ та Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) як стороною, що пропонує додатковий компонент PISA-2025 (оцінювання з іноземної мови (англійської)).

До пп. 6.2.

Міністерством освіти і науки України спільно з ЮНІСЕФ розроблено рекомендації щодо організації програм з надолуження освітніх втрат для громадських організацій, закладів освіти, органів управління освітою та інших організацій, які вже впроваджують або планують впроваджувати програми з надолуження освітніх втрат.

Документ створений за результатами обговорення викликів упровадження програм з надолуження освітніх втрат, яке було організоване 7

червня 2023 року за ініціативи Міністерства освіти і науки України. Він відображає спільне бачення учасників обговорення щодо впровадження таких програм. В обговоренні взяли участь представники таких освітніх організацій: Український центр оцінювання якості освіти, Інститут модернізації змісту освіти, Український інститут розвитку освіти, Державна служба якості освіти України, Служба освітнього омбудсмена України, а також UNICEF, INGO Plan International, World Vision International, People in Need, Save the Children, Norwegian Refugee Council, GoGlobal NGO, «Навчай для України», ГС «Ре: Освіта», ГО «Жіночий консорціум України», Асоціація інноваційної та цифрової освіти, Центр освіти «Оптіма», БО «БФ ПОСМІШКА ЮА», ГО «Смарт освіта», ICF savED, ГС «Освіторія», ГО «ДоброДім Дніпро», Street Child Ukraine.

У перспективі зазначені рекомендації стануть основою для розроблення Національної стратегії з подолання освітніх утрат в Україні.

До пп. 6.3.

Відповідно до наказу Державної служби якості освіти України від 30.03.2023 № 01/10-62 затверджено План заходів щодо підготовки та проведення у 2023 – 2024 роках міжнародного моніторингового Дослідження соціально-емоційних навичок учасників освітнього процесу (ДоСЕН).

З 15 по 17 серпня 2023 року відбулося навчання осіб, залучених до проведення ДоСЕН.

До пункту 7

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 28.03.2023 № 347 «Про організаційні заходи щодо підготовки й проведення загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану» протягом травня 2023 року проведено перший етап зазначеного моніторингу.

У рамках першого етапу моніторингового дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану проведено тестування учнів 6-х та 8-х класів з української мови та математики з використанням ресурсів освітньої платформи «Всеукраїнська школа онлайн». Узагальнені результати будуть презентовані в кінці серпня 2023 року.

З метою виявлення можливих освітніх розривів, що виникли в умовах воєнного стану, та надання педагогам методичних рекомендацій для їх подолання моніторингові дослідження започатковано у місті Києві, Донецькій, Харківській, Волинській, Запорізькій, Львівській, областях. За підсумками регіональних моніторингових досліджень підготовлено відповідні аналітичні матеріали.

Питання щодо проведення регіональних та/або місцевих моніторингових досліджень для отримання об'єктивних даних про якість освіти перебувають в стадії розробки Вінницької, Івано-Франківської, Херсонської областей.

Український центр оцінювання якості освіти здійснює підготовку до пілотного етапу третього циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти (ЗЗМЯПО), який буде проведено у жовтні 2023 року з метою апробації когнітивних і контекстних інструментів для оцінювання природничо-наукової компетентності випускників початкової

школи, зокрема: напрацьовано модель оцінювання природничо-наукової компетентності випускників початкової школи (підготовлено проект Програми (рамкового документа) з оцінювання природничо-наукової компетентності випускників початкової школи), триває підготовка когнітивних інструментів (тестових матеріалів) з природничо-наукової компетентності відповідно до зазначеної Програми; розпочато підготовку контекстних інструментів (анкети учня, вчителя) та інструктивних матеріалів, необхідних для адміністрування апробації в закладах освіти.

До пп 8.1.

Для ефективного продовження реалізації реформи «Нова українська школа» з метою навчально-методичного забезпечення впровадження Державного стандарту базової середньої освіти Міністерством освіти і науки України:

підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання коштів спеціального фонду освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2023 році». Проектом акта передбачено спрямування коштів для закладів загальної середньої освіти, які провадять освітній процес у 2023/2024 навчальному році за очною та поєднанням очної та дистанційної форм здобуття освіти, на закупівлю засобів навчання (256 409,3 тис. грн) та мультимедійного обладнання (1 025 637,6 тис. грн) для навчальних кабінетів закладів загальної середньої освіти комунальної власності, що здійснюють освітній процес за стандартом на першому (адаптаційному) циклі базової середньої освіти та засобів навчання, мультимедійного обладнання, комп'ютерного обладнання і меблів для навчальних кабінетів для пілотних класів (114 000 тис. грн);

розроблено методичні рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу у 7-9 х класах в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» для закладів загальної середньої освіти, які є учасниками інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» (лист МОН від 11.08.2023 № 1/11938-23);

надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» 65 модельним навчальним програмам для 7-9 класів закладів загальної середньої освіти.

До пп. 8.3

Університетом менеджменту освіти НАПН України з метою включення питань ефективних механізмів виявлення та подолання освітніх втрат, зокрема навчальних втрат, та освітніх розривів, як от розривів у навчальних досягненнях, до програми курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників апробовано основні підходи до навчально-методичного забезпечення підвищення кваліфікації керівників і педагогічних працівників з питань ефективних механізмів виявлення та подолання освітніх втрат у ході акції на підтримку педагогів в умовах війни «Освітня ватра перемоги» (<https://cutt.ly/owaEbPWG>), у якій взяли участь понад 5 тисяч учасників з різних регіонів України, зокрема, з деокупованих територій. За результатами

дослідження затверджено тематику вебінарів і спецкурсів для підвищення кваліфікації керівників і педагогічних працівників з питань ефективних механізмів виявлення та подолання освітніх втрат; визначено категорії слухачів на курси підвищення кваліфікації на 2024 р., до навчальних планів яких буде введено відповідні теми; проведено засідання кафедр щодо розроблення навчально-методичного забезпечення для підвищення кваліфікації керівників і педагогічних працівників з питань ефективних механізмів виявлення та подолання освітніх втрат; розроблено презентацію «Форми, зміст і методика проведення занять з питань ефективних механізмів виявлення та подолання освітніх втрат»; Інститутом педагогіки НАПН України організовано та проведено Марафон для вчителів початкової школи «Досвід подолання навчальних втрат в початковій школі» (<https://cutt.ly/GwaxoQBd>).

Питання щодо ефективних механізмів виявлення та подолання навчальних втрат та розривів у навчальних досягненнях учнів закладів загальної середньої освіти включено до програм курсів підвищення кваліфікації Інституту педагогіки НАПН України, Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Полтавської академії неперервної освіти ім. М.В. Остроградського, Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського.

Працівниками Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників створено онлайн-каталог діагностичних методик з метою самооцінювання загальних і фахових компетентностей, який спрямовує педагогів до подолання прогалин у власному професійному розвитку відповідно до професійних стандартів педагогічної діяльності.

Для педагогічних працівників Інститутом післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка розроблено модуль «Методика роботи у змішаному форматі». Всі освітньо-професійні програми Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка змінені відповідно до потреб професійного вдосконалення педагога в умовах воєнного стану. Навчальні модулі програм спрямовані на особливості роботи педагога в умовах змішаного навчання, моніторингу, подолання освітніх розривів і втрат.

Питання вимірювання, подолання та компенсування освітніх та виховних втрат включено до освітніх програм курсів підвищення фахової кваліфікації всіх категорій педагогічних працівників Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів. До робочих навчальних планів курсів підвищення кваліфікації директорів/заступників директорів ЗЗСО включено спецкурс «Формати та механізми щодо компенсації втрат для здобувачів освіти» (6 годин, 0,2 кредиту ЄКТС); до робочих навчальних планів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників включено теми: «Моніторинг результатів навчання учнів з метою виявлення навчальних втрат та розривів (з предмета); «Розробка індивідуальної траєкторії подолання та компенсації навчальних втрат та розривів (з предмета)», «Інструменти подолання виховних втрат учасників

освітнього процесу», «Стратегії адаптації освітнього процесу в умовах зміни режимів навчання», «Міжнародний досвід подолання навчальних втрат та розривів».

До пп. 8.4

В Інструктивно-методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році, підготовлених Міністерством освіти і науки України спільно з фахівцями Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», надано *методичні поради щодо проведення вхідного діагностування та коригування календарно-тематичного планування відповідно до освітніх потреб учнів та учениць*. Зокрема, акцентовано увагу на тому, що пріоритетним напрямом освітньої діяльності є організація роботи з подолання освітніх втрат із застосуванням діагностувальних методик їх виявлення; надано поради щодо проведення діагностування навченості учнів та учениць на початку навчального року; підкреслено, що для побудови освітнього процесу з урахуванням навчальних можливостей і потреб учнів класу доцільно зберігати гнучкість календарно-тематичного плану протягом року й, за потреби, змінювати терміни опрацювання програмових тем відповідно до результатів засвоєння учнями навчального матеріалу.

НАПН України з метою підготовки методичних рекомендацій для проведення педагогами на початку навчального року діагностувальної діяльності залишкових результатів навчання для коригування навчальних програм та календарно-тематичних планів з урахуванням потреби в подоланні освітніх втрат і освітніх розривів здійснено аналіз та апробацію медіаосвітніх підходів з виявлення і подолання освітніх втрат і розривів у рамках II щорічного наукового семінару НАН України і НАПН України «Медіаосвіта як чинник соціалізації особистості і розвитку громади в умовах війни і повосенного відновлення».

До пп. 8.5

Міністерством освіти і науки у співпраці з Державною установою «Український інститут розвитку освіти» розроблено рекомендації щодо використання модифікованих програм вивчення української мови в 5-11 класах закладів загальної середньої освіти. (лист МОН від 15.08. 2023 № 1/12131-23).

Зазначені рекомендації пропонуються для організації вивчення української мови тими учнями, які протягом тривалого періоду пропустили навчання або навчалися не за українськими освітніми програмами. Реалізація модифікованих навчальних програм має на меті досягнення ключових результатів навчання, зокрема тих знань, умінь і навичок, без яких подальше навчання буде утрудненим. У рекомендаціях наведено модифіковані програми з української мови для 5 – 11 класів, які можуть бути адаптовані педагогічними працівниками, які організують відповідні освітні заходи, з урахуванням потреб та інтересів учнів.

До пп. 8.6

Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» розроблено проект методичних рекомендацій щодо максимального залучення закладів позашкільної освіти, використання варіативної частини навчальних планів для надолуження освітніх втрат та подолання освітніх розривів.

До пп. 9.1, 9.2

У межах ініціативи «Збереження доступу до шкільної освіти», що впроваджується в рамках проекту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe), розробляються діагностувальні тести як допоміжний інструмент для встановлення результатів навчання та виявлення прогалин у навчанні.

На платформі Всеукраїнської школи онлайн розміщено діагностувальні тести з таких предметів: українська мова, математика – для 5 і 7 класів; історія України, географія, фізика – для 8 класів; українська мова, алгебра, геометрія, фізика, географія, історія України – для 9 класів; географія, фізика – для 10 класів.

Лабораторією-центром зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради забезпечується функціонування Банку тестових технологій «Самооцінювання рівня навчальних досягнень учнів», який надає можливість здобувачам освіти за допомогою онлайн-тестів здійснити самооцінку рівня своїх навчальних досягнень із навчальних предметів, які у подальшому можуть бути внесені до зовнішнього незалежного оцінювання та державної підсумкової атестації, усвідомити можливі освітні прогалини та самостійно або разом з учителем окреслити і спланувати індивідуальний шлях їх надолуження.

До пп. 10.1

За ініціативи Міністерства освіти і науки проведено міжвідомчу онлайн-нараду за участі представників Міністерства закордонних справ України, Міністерства цифрової трансформації та Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики». У ході наради було узгоджено позиції причетних міністерств та відомств щодо алгоритму реалізації Рекомендацій слухань, зокрема в частині формування актуальної бази даних про здобувачів освіти, які перебувають на території іноземних держав, а також предметно обговорено спільні кроки, що вживатимуться з метою виконання зазначеного пункту Рекомендацій.

До пп. 11.2

Державна служба якості освіти України, опрацювавши пп.11.2 Рекомендацій слухань, прийшла до висновку, що він не є актуальним, оскільки чинне Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України 12.01.2016 № 8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2021 року №160), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016 р. за № 184/28314, не перешкоджає громадянам України, які проживають /перебувають за кордоном, здобувати освіту за індивідуальною формою.

Так, у пункті 5 розділу I зазначеного Положення визначено, що заклад освіти може організовувати здобуття освіти за індивідуальною формою незалежно від місця проживання особи. У пункті 1 розділу II Положення зазначено, що екстернат може бути організований для осіб, які:

- із поважних причин, зокрема проживання (перебування) за кордоном (для громадян України), не можуть відвідувати навчальні заняття в закладі освіти або не можуть пройти річне оцінювання;

- є громадянами України, які здобували або здобувають повну загальну середню освіту за кордоном (в закладах освіти інших країн).

До пп. 11.3

Державною службою якості освіти України спільно з командою Швейцарсько-українського проекту DECIDE - «Децентралізація для розвитку демократичної освіти»- створено Порадник для голів громад та керівників місцевих органів управління освітою «Повноваження ОМС щодо забезпечення якісної освіти», який розроблено для підтримки і допомоги органам місцевого самоврядування під час реалізації їх повноважень у сфері освіти, визначених законодавством, у тому числі в частині формування спроможності мережі закладів освіти на відповідній території, що забезпечує якісну і доступну освіту.

Окрім того, у грудні 2022 року проведено аналіз діяльності 21 органу місцевого самоврядування з питань формування мережі закладів дошкільної, загальної середньої і позашкільної освіти, що забезпечує якісну і доступну освіту. Про результати аналізу інформовано МОН України, голів обласних військових адміністрацій, обласних рад, Асоціацію міст України та Всеукраїнську асоціацію об'єднаних територіальних громад.

У першому півріччі 2023 року територіальними органами Державної служби якості освіти України проведено 25 аналізів діяльності місцевих органів управління освітою з питань формування ефективної мережі закладів освіти у всіх областях України (крім Донецької, Луганської, Херсонської областей).

До пп. 12.1, 12.2, 12.3

За інформацією обласних, Київської міської військових адміністрацій у закладах освіти завершується проведення інвентаризації бібліотечних фондів щодо забезпечення навчальною та навчально-методичною літературою та здійснюється перерозподіл навчальної та навчально-методичної літератури у межах територіальних громад і між громадами серед закладів загальної середньої освіти, зокрема тих, які зазнали руйнувань внаслідок російських атак.

Інвентаризація здійснюється на базі інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційна система управління освітою».

Інвентаризація бібліотечних фондів, організація перерозподілу їх між закладами освіти, а також визначення кількості примірників, необхідних для забезпечення потреби бібліотечних фондів і обсягу фінансування для її видання в закладах загальної середньої освіти, які знаходяться в зоні активних бойових дій або тимчасово окуповані, може бути проведена лише після повної деокупації усіх тимчасово окупованих територій та припинення бойових дій.

До пункту 13

З метою включення питань вимірювання освітніх втрат і розривів та ефективних методів/технологій їх подолання в освітні програми закладів вищої педагогічної освіти й систему післядипломної педагогічної освіти Інститутом професійної освіти НАПН України здійснюється перегляд та оновлення концепції освітньої діяльності Інституту у частині підвищення кваліфікації осіб з вищою освітою зі спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки». Розгляд і затвердження оновленої Концепції заплановано на грудень 2023 р.; оновлення освітньо-наукової програми «015 Професійна освіта» передбачає підготовку докторів філософії із включенням питань вимірювання освітніх втрат і розривів та ефективних методів/технологій їх подолання. Зокрема, готуються зміни до змісту компонентів освітньо-наукової програми з підготовки докторів філософії. Затвердження змісту освітніх компонентів заплановане на грудень 2023 р.

За інформацією Міністерства охорони здоров'я, закладам вищої освіти, що належать до сфери управління МОЗ України, були надіслані Рекомендації слухань із проханням опрацювати зазначені в Рекомендаціях питання та розглянути можливість включення питань вимірювання освітніх втрат і розривів та ефективних методів/технологій їх подолання в освітні програми закладів вищої освіти.

До пунктів 14, 15

Інститутом педагогіки НАПН України підготовлено методичні рекомендації «Діагностика та механізм подолання втрат у навчанні молодших школярів» та «Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України» з урахуванням зарубіжного досвіду ефективних методик подолання освітніх втрат та освітніх розривів».

До пп. 16.1

На виконання Закону України «Про повну загальну середню освіту», починаючи з 2018 року, управліннями освіти здійснюються заходи щодо приведення типів та найменувань закладів освіти відповідно до вимог чинного законодавства, з урахуванням необхідності забезпечення територіальної доступності початкової та базової середньої освіти, стану матеріально-технічної бази, кадрового потенціалу закладів освіти, особливостей освітньої діяльності закладу загальної середньої освіти, результатів зовнішнього незалежного оцінювання відповідно до типу, профілю та спеціалізації закладів освіти, моніторингу мережі класів та їх наповнюваності, контингенту дітей шкільного віку, які зареєстровані та проживають на територіях обслуговування, закріплених за закладами загальної середньої освіти.

Питання приведення мережі закладів загальної середньої освіти сільської місцевості у відповідність до потреби населення громад гальмується у зв'язку з визначеним терміном обговорення проекту відповідного рішення засновника, який оприлюднюється не менше ніж за один рік до прийняття відповідного рішення.

До пп. 16.2, 16.3, 16.4.

Згідно з вимогами законодавства форма організації освітнього процесу залежить від безпекової ситуації в кожному населеному пункті й визначається

рішенням педагогічних рад закладів освіти, військово-цивільних адміністрацій та у тісній співпраці з батьками. Крім того, однією з умов організації освітнього процесу в очному та змішаному форматах є наявність у закладах освіти власних споруд цивільного захисту (укриття) або використання укриттів інших суб'єктів господарювання.

Аналіз матеріалів, наданих обласними державними (військовими) адміністраціями, свідчить про значну роботу засновників закладів загальної середньої освіти щодо створення умов для повернення до очного/змішаного навчання, забезпечення учнів із вразливих категорій засобами для дистанційного навчання, створення на базі закладів освіти ресурсних центрів для надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу.

Так, у 2022/2023 навчальному році, за інформацією Дніпропетровської обласної військової адміністрації, для організації освітнього процесу в умовах воєнного стану (для навчання у дистанційному і змішаному форматі) Дніпропетровською областю отримано комп'ютерну техніку як гуманітарну допомогу, зокрема:

від Корейського агентства міжнародного співробітництва (KOICA) надано 1887 планшетів органам управління освітою міських, сільських та селищних рад для подальшої передачі здобувачам освіти, у першу чергу з вразливих категорій;

від Представництва дитячого фонду ООН в Україні (ЮНІСЕФ) надано 763 планшети і 762 хромбуки органам управління освітою міських, сільських та селищних рад, комунальним закладам освіти обласної ради для подальшої передачі учням закладів загальної середньої освіти, насамперед з числа пільгових категорій.

Окрім того, варто відзначити зусилля засновків закладів освіти у наданні психологічної допомоги учасникам освітнього процесу. Так, у Херсонській області започатковано інноваційний проект, мета якого-створення освітньої лабораторії психологічної реабілітації здобувачів освіти на базі закладу загальної середньої освіти, що має укриття. Упродовж липня організовано диференційоване тренінгове навчання 26 педагогічних працівників закладів освіти області з наданням методичних рекомендацій «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій».

На базі Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників створено освітній хаб «Навички майбутнього» для учнів, батьків та педагогів. У хабі до уваги дорослих запропоновано освітній коворкінг «Психологічна підтримка у кризових ситуаціях».

До пп. 17.2, 17.5, 17.6

Інформаційні матеріали, надані обласними державними (військовими) адміністраціями, свідчать також про значні зусилля закладів загальної середньої освіти щодо забезпечення моніторингу результатів навчання здобувачів освіти, організації роботи пришкольних (математичних, мовних, природничих) таборів та літніх шкіл, здійснення адаптивного гнучкого планування, використання годин варіативної складової шляхом запровадження індивідуальних та групових консультацій для здобувачів освіти.

Так, у закладах освіти Черкаської області у період літніх канікул організовано роботу так званих кетч-ап класів, де викладачі пояснюють матеріал у доступній та цікавій для дитини формі. У дружній атмосфері діти зможуть не тільки відновити знання, а й поспілкуватися між собою, зустріти друзів. В організації роботи кетч-ап класів у рамках літніх навчальних таборів (літніх шкіл) рекомендовано активно використовувати цифрові ресурси Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, зокрема „Дистанційної школи для учнів“, яка містить 10-15-хвилинні відеопояснення нового матеріалу кращими вчителями області з усіх основних навчальних предметів.

З метою подолання освітніх втрат у літній період у територіальних (мовних, математичних тощо) таборах, організованих на базі Ужгородського наукового ліцею Закарпатської обласної ради, діють Друга літня школа з математики та інформатики для учнів 7 – 9 класів; Літній університет для учнів 10 класу; Літні школи з української, англійської мов, математики, природничих дисциплін.

Зкладами загальної середньої освіти Одеської області протягом першого семестру 2023/2024 навчального року заплановано корегувальне навчання з основних предметів із внесенням до календарно-тематичного планування відповідних тем минулого року.

У більшості громад Полтавської області варіативна складова у 2022/2023 навчальному році використовувалась для підсилення (збільшення годин) вивчення основних предметів інваріантної складової. Перевагу було надано заняттям факультативів, гуртків, індивідуальним та груповим консультаціям. Наразі у громадах області організовано літні консультаційні школи для учасників освітнього процесу із визначеним графіком роботи та попередньою реєстрацією учасників.

Варто також зазначити, що Міністерством освіти і науки України спільно з обласними військовими адміністраціями докладено значних зусиль для реалізації завдань, визначених **пп. 4.3 та 4.4** Рекомендацій слухань, однак вони до цього часу залишаються невиконаними.

За роз'ясненням Міністерства фінансів України, оскільки варіативна складова формується закладом загальної середньої освіти з урахуванням особливостей регіону та індивідуальних освітніх запитів учнів для додаткового підсилення інваріантної складової, у 2023 році у зв'язку з вкрай обмеженим фінансовим ресурсом варіативну складову під час обрахунку освітньої субвенції не враховано.

Водночас, за даними облдержадміністрацій про стан виплати заробітної плати працівників закладів загальної середньої освіти, які щомісячно подаються до Міністерства фінансів України, із загальної суми нарахованої заробітної плати за січень – квітень 2023 року обсяг коштів освітньої субвенції, спрямований для оплати викладання годин варіативної складової, становить близько 700 млн гривень. Це засвідчує відповідальну політику місцевих органів влади щодо освіти.

Окрім того, у рамках корегування державного бюджету на 2023 рік підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання

надання коштів спеціального фонду освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2023 році». Проект акта надіслано до Міністерства юстиції України (лист МОН від 25.07.2023 № 1/10945) для проведення правової експертизи. Проектом акта передбачається спрямування коштів (60 000 тис. грн) на підвищення кваліфікації педагогічних працівників: керівників, заступників керівників закладів освіти, в яких здійснюється освітній процес за Державним стандартом базової середньої освіти; учителів закладів освіти, які забезпечуватимуть реалізацію стандарту на першому (адаптаційному) циклі базової середньої освіти у 2023/2024 навчальному році, та пілотних класів; підготовку тренерів-педагогів.

Національною академією педагогічних наук України розпочато роботу щодо опрацювання наукової термінології для забезпечення узгодженого розуміння понять щодо освітніх втрат та освітніх розривів, однак **пп. 6.1** Рекомендацій слухань залишається також невиконаним.

Зокрема, Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України проведено дослідження стану та аналізу потреб закладів загальної середньої освіти на деокупованих територіях у рамках проекту «Про.Відновлення – програма повернення закладів загальної середньої освіти до повноцінного функціонування після деокупації».

За результатами першого етапу дослідження (глибинні інтерв'ю, 20 респондентів), зокрема, визначено основні поняття, за допомогою яких учасники освітнього процесу усвідомлюють набутий під час окупації досвід, оцінюють втрати і проблеми, акумулюють ресурси їх вирішення. За результатами третього етапу дослідження, що полягав у проведенні фокус-групи задля перевірки чи спростування робочих гіпотез дослідження, виокремлено освітні втрати (знання, час і організаційні втрати, втрати виховної діяльності і психологічні втрати) і напрацьовано механізми їх відновлення чи попередження.

Позицію УЦОЯО в питанні наукової термінології щодо освітніх втрат та освітніх розривів, надолуження освітніх втрат, подолання освітніх розривів для забезпечення узгодженого розуміння понять викладено в матеріалі «Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання» (авт. Бичко Г., Терещенко В., наук. конс. Т.Вакуленко, Київ, 2023).

Невиконані або відсутня інформація про виконання заходів, визначених підпунктами 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.2, 5.3, 6.1, 8.2, 10.2, 11.1, 16.5, 17.1, 17.3, 17.4, 17.7 Рекомендацій слухань. Серед них актуальними і важливими для подальшого розвитку системи загальної середньої освіти є, зокрема, підготовка проекту Закону України «Про Національну програму подолання освітніх втрат і освітніх розривів на рівні загальної середньої освіти, спричинених пандемією COVID-19 та повномасштабною війною, на період 2023 -2030 років», актуалізація положень Стратегії розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року, питання збільшення видатків освітньої субвенції для забезпечення гарантованих та законодавчо встановлених виплат педагогічним працівникам, зокрема за години варіативної складової робочих навчальних планів тощо.

Водночас Міністерство фінансів України у листах щодо стану виконання Рекомендацій слухань звертає увагу, що в умовах воєнного стану в Україні пріоритетом Державного бюджету України на 2023 рік є сектор безпеки і оборони, а отже, наявні фінансові ресурси держави насамперед спрямовуються на виконання завдань щодо відсічі збройної агресії російської федерації проти України, забезпечення недоторканності державного кордону і захисту держави, безперебійного функціонування бюджетної сфери та життєво необхідних потреб жителів територіальних громад, реалізацію заходів територіальної оборони і захисту безпеки населення.

Тому питання пошуку можливих джерел фінансування збільшення видатків освітньої субвенції може бути розглянуто лише після припинення чи скасування воєнного стану в Україні з огляду на наявні фінансові ресурси державного бюджету й оцінювання обґрунтованості додаткової потреби.

У зв'язку з зазначеним Комітет з питань освіти, науки та інновацій звертає увагу на окремі фактори, які гальмують ефективну реалізацію заходів, визначених Рекомендаціями слухань:

- не розроблено План заходів Міністерства освіти, науки та інновацій щодо виконання Рекомендацій слухань з чітким визначенням пріоритетності завдань та термінів їх виконання;

- не створена Робоча група з питань подолання освітніх втрат і освітніх розривів;

- не забезпечено фінансування заходів, передбачених Рекомендаціями слухань, і не залучені донорські фінансові організації з цією метою;

- відсутня координація дій між центральними органами виконавчої влади у питаннях щодо реалізації заходів, передбачених Рекомендаціями слухань;

- немає чіткого визначення наукової термінології для забезпечення узгодженого розуміння понять щодо освітніх втрат та освітніх розривів.

Заслухавши інформацію заступника Голови Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Колебошина С., заступника Міністра освіти і науки України Сташківа А., а також враховуючи виступи інших учасників засідання щодо стану виконання Рекомендацій слухань у Комітеті з питань освіти, науки та інновацій на тему: “Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання», **Комітет рекомендує:**

1. Інформацію заступника Голови Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Колебошина С., заступника Міністра освіти і науки України Сташківа А. та виступи інших учасників засідання щодо стану виконання Рекомендацій слухань у Комітеті на тему: “Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» взяти до відома.

2. Верховній Раді України:

Пришвидшити внесення змін до Законів України “Про освіту” та «Про повну загальну середню освіту», визначивши:

терміни “освітні втрати”, “освітні розриви” та іншу пов’язану з ними термінологію;

правові підстави (механізм) для визнання результатів навчання, здобутих громадянами України в закладах освіти за кордоном.

3. Кабінету Міністрів України:

Вжити заходів щодо виконання завдань, передбачених пп. 2.1., 2.2, 2.3 Рекомендацій слухань у Комітеті на тему: “Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання».

4. Міністерству освіти і науки України:

4.1. Розробити План дій з подолання освітніх втрат і освітніх розривів на рівні загальної середньої освіти.

4.2. Створити Робочу групу з питань надолуження освітніх втрат і подолання освітніх розривів.

5. Міністерству освіти і науки України спільно з Міністерством фінансів України:

5.1. Вирішити питання погашення боргу України за участь у циклі TIMSS 2011 року й визначити установу, відповідальну за підготовку й проведення відповідного дослідження у наступні роки.

5.2. Вжити заходів для забезпечення реалізації заходів, визначених підпунктами **4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.3** Рекомендацій слухань у Комітеті на тему: “Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання».

6. Національній академії педагогічних наук України спільно з Українським центром оцінювання якості освіти:

Активізувати опрацювання наукової термінології, для забезпечення узгодженого розуміння понять щодо освітніх втрат та освітніх розривів.

7. Міністерству освіти і науки України спільно з Національною академією педагогічних наук України, Державною установою «Український інститут розвитку освіти», Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти»:

7.1. Узагальнити регіональний досвід виявлення та подолання навчальних втрат та освітніх розривів.

7.2. Підготувати рекомендації щодо розроблення стратегії адаптації освітнього процесу закладів освіти до роботи в умовах зміни режимів навчання.

8. Закладам загальної середньої освіти:

Організувати освітній процес у 2023/2024 навчальному році відповідно до рекомендацій про проведення діагностування залишкових результатів навчання з урахуванням результатів моніторингових досліджень та потреби в подолання навчальних втрат і освітніх розривів.

9. Надіслати це Рішення Кабінету Міністрів України, Міністерству освіти і науки України, Міністерству фінансів України, Міністерству культури та інформаційної політики України, Міністерству цифрової трансформації України, Міністерству закордонних справ України, Українському центру оцінювання якості освіти, Державній службі якості освіти України, Національній академії педагогічних наук України, Державній установі «Український інститут розвитку освіти», Державній науковій установі «Інститут модернізації змісту освіти», Державній науковій установі «Інститут освітньої аналітики», обласним, Київській та Севастопольській міським державним (військовим) адміністраціям.

10. Контроль за виконанням цього Рішення покласти на заступника Голови Комітету з питань освіти, науки та інновацій Колебошина С.В.

Голова Комітету

Сергій БАБАК